

Güwänama / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Güwänama / satiriki hekaýa

GÜWÄNAMA

Täze ýazan romanymyň golýazmasyny goltuklap neşirýata bardym. Bölümىň redaktory meni görüp señriginí ýygyrdy. Wah, su hantamaçylyk gursun, bilmediksirän boldum.

– O-ho-how, inibatyr, gurawmysyň. Döredijilik nädýä, döredijilik? – diýip, men gaýtam alçaksyradm. Gözümiň gyýtagy bilen onuň iş stolunyň üstünde dagaşyp ýatan kagyzlara seretdim.

Aý, o-da bir tüýs içinden ýalyn geçen eken. Mekirlik bilen ýylgyrdy-da:

– Aga Hezilowic, sowgatlyja geldiňizmi, bi, eliňizdäki näme? – diýip, geñirgenen boldy.

Näme, ol meniň elimdäkiň nämedigini bilmän soraýandyň öydýänizmi? Ýo-ýok, köpbilmişlik edýä, baryp ýatan melgun ol. Sowgatlyja geldiňmi diýen bolýa welin, ýa işigaýdan bir zat hantamamyka? Belaň sapyny alarsyň, özümüz ölüden köpün soýjak bolup ýörüs. Gönüläp aýdaýmasa düşünmediksirän bolaýaýyn-la.

– Inibatyr, bi, neme, şo öñki "Jan gerekmi, pyçak?" diýen romanymyň ikinji kitaby. Üçünjisinem ýazyp gutaryp barýan. Onsoň...

Redaktoryň gözü hanasyndan çykaýjak boldy. Zöwwe ýerinden galdy. Otagyň içinde iki ýana gezmeläp özbaşyna hüñürdedi.

– Eý, Hudaý! Gadym döwürlerdäki ýaly hat-petiň daşyň yüzüne ýazylmaýanam bir gowy zat. Ýogsam dagy ýazyjylarymyzyň bu harsurşyna başy gök diräp duran mähnet-mähnet daglaryň gara daşlatam parajak däl...

Men eşitmediksirän bolup golýazmamy dörjeleşdirdim. Ol ýanyma dykylyp geldi-de, elimdäki galyň papkany aldy. Ony saldarlap görди.

– Bäý-bä-ä, munyň baş-alty kilerägä bar öydýän?!

Men içimdäki gopýan gaý-harasaty daşy whole çykarmajak bolup dilimi dişledim. Onuň özi bilen deň bolsaň, hazır ýakasyndan ebşitläp tutaga-da ýazzy maňlaýyny edil çilik ýaly galdyraýmaly. Aý, bolýa-da, susagyň sapy elindekä sürsün-dä döwrany. Ol şu wagt hekgermän haçan hekgersin.

– Muň agramymy? – diýip, men sözüme dyngy berdim. Ol ýene-de bir zatlar aýdar öýtdüm. Edol agzyna suw alan ýaly, gürlemedi, zaňnar. Ýylgyryp baş atdy.

– Mazmuny boýunça hasap etseň-ä, bäs-alty tonna-da bardyr – diýip, men sözümiň üstünü ýetirdim.

Redaktor aýtjak bolýan zadyma bada-bat düşündi öýdýän. Gürrüni başga ýana sowdy.

– Aga Hezilowic, belli bolşy ýaly her bir eser ýazyjynyň ýüreginden joşup çykmaly. Dogrumy?

– Dogry – diýip, men onuň aýdanlaryny iki elim bilen goldadym. Neden indiki aýtjaklaryňam dogry diýipdim. Onýança ol gürrüñini dowam etdirdi.

– Dogry bolsa, ýürekden dömpüç cykýan her bir esere biz öz perzendimiz hökmünde garamaly.

– Dogry. Gaty dogry. Gyzyla gaplaýmaly pikiriňiz bar.

Gürründeşimiň guşy uçdy. Ol ýyljyraklap bijesi çykana döndi.

– Gaty dogry bolsa, onda, neme, Aga Hezilowic. Bi, kitap magazinlerindäki çan basyp ýatan "çagalaryňzyň" käte-käte halyndan habar alyp duraweriň. Perzent diýilýän närsäni dogrup, ony köçä taşlaýmaly däl ahyryn. Jylawyny başyna orap kowup goýberýäniz. Bi çykýan kitaplaryň dil-agzynyň ýoklugyna şükür ediň. Olaryň janly çaga däldigem bir gowy zat, ýogsam dagy köpimiz ýöne aliment töläp ýörmeli bolardyk...

Ah, men akmak, goýun kelle, ýogyn burun! Gürrüniň nirä syrykdyryljak bolýanyny aňmandyrym. Asyl ol meniň ho-ol beýlämden öwrülip ýören bolsa nätjek. Eşitdiňiz dälmi, bi, nejisiň edýän gürrüñini. Okyjylar kitap diýilýän zadyň yüzüne seretmeseler, ony okamasalar näme, oňa men günäkärmi?! Ýok, munuň dişinde et galdyrmaly däl.

– Neme, inim, kitaplaryň dükanlarda näme üçin beýdip baslygyp ýatýandygyny seljerseň, onuň sebäbi kän. Ilkinji nobatda neşirýatçylaň özi günäkär. Kitaplary owadanja edip çykaryp

bilseň, öňýeten ony bezeg üçinem aljak. Dogry-da walla, bi alynýan kitaplaň haýsy biri okalýandyr öýdýäň. Hawa, neşirçilerem bize edip bilen ýamanlygyny edýäler. Olaryň kagylaram ýedi ýyl hassa ýatan syrkawyň ýüzi ýaly jyrk sary, jiltlenşem juda ýaramaz, elleseň bölek-bölek bolşup eliňe gelip dur. Galyberse-de, kitap satyjylaryň özlerinde-de derek ýok, okyjylaryň içki dünýäsine aralaşmany başaranoklar. Eýsem, çörek satandan arak satanyny kem görmeýän söwda işgärleri gytmy bizde?! Has doğrusy, olar ruhy baýlykdan beýleki baýlygy gowy görýärler...

Redaktor kim bilen iş salysýandygyny aňdy öýdýän. Dagy näme, men bir topar kitabyň awtory bolup şular ýalyjak mahlukdan gep çekerinmi?! Düýeden uly pil bar, juda bolmasa üstünden arz ederin, ýokarky başlyklara. Gaýtam, olara-da iş tapylar, öni-soňy näme işlejeklerini bilmän, dyrnaklaryny alşyp otyrlar, edarada. Has doğrusy, işlejeklere-de gün berenoklar. Umuman, men gidişerin, bular ýalyjaklar bilen. Hany, kitabymy çykarmajagam bir bolup görsünler.

Ol ýöwselläp başlady. Meniň hezil bermejegimi aňdy öýdýän. Dili diýseň süýjedi.

– Hormatly Aga Hezilowiç! Siziň aýdýanlaryňzyň hemmesiniňem jany ýok däl. Bu ýerde kitaby ýazýanlaryň, ýagny ýazyjylaryň özünden başga hemme kişi günäkär. Söwda işgärlerem, neşirýatçylardyr neşirçilerem, hatda okyjylaram. "Biziň halkymyz dünýäde iň köp okaýan halkdyr" diýip adamlary halyş başymyza çykardyk. Hawa, diňe ýazyjylaryň özünde ýazyk ýok...

– Dogry, ine, şol adamlaryň jylawyndan çekmeli – diýip, men redaktory ompa oturdanyma monça bolup ýyrşardym.

Redaktor stolunyň tahiyny çekdi-de, ondan bir kagyzy çykarup ony maňa tarap uzatdy.

– Ynha, okap görün. Täze düzgünnamamyz bilen tanyş boluň.

– O nämäniň düzgünnamasymışyn? – diýip, men göwünlü-göwünsiz onuň elindäki kagyzy aldym.

Ol janyndan syzdryp ýagdaýy düşündirdi.

– Bizem öz işimizi üýtgedip gurýas, ýaşuly. Kitabyny çykartjak her bir awtor edeni tankytçylaryň üçüsinden, dürli hünärdäki okyjylaryň bolsa onusyndan täze ýazan eseriniň nä jüredigi

hakında güwänama getirmeli hem-de...

Men onuň soňky aýdan sözlerini diňlemedim. Wah, nädip ony diňlejek. Bular biziň jürümizi dikipdirler-ä. Eý, aman! Nätsemkäm? Tankytçylaryň-a ýarasy ýeňil-le, olary yrsa bolar. Ýone, ynha, şu okyjylar burnuňdan ikli gan getir. Aç-açanlyk, aýanlyk, demokratiýa diýen bolşup indi olara gep düşündirer ýaly bolmady. Agyzlaryna gelenini aýdyşyp ýörler how. Okyjylardan güwänama alanyňdan-a ýene-de bir eser ýazanyň aňsatmykan öýdýän...

– Hawa, ýaşuly, umuman ile ýarar ýaly eser döretmeli – diýip, böлümiň redaktory elimi gysdy.

Mesele aýdyň. Biz okyjylaryň guly bolmaly.

– Ah-ow, gadyrdan redaktor jan, biz – ýazyjylar, size näme ýamanlyk etdik?! Ya beren çöregiňizi iýmedikmi? – diýip, men şo ýerden göni tanyş okyjylarymyň üstüne ugradym.

Hawa, yzyny diňläň dostlarym! Ýeňsämden iterilen ýaly bolup çykyp gaýdyşyma içimi gürledip barýardym. Öňümden tanyşlarymyň biri çykan eken. Görmändirinem.

– Aga Hezilowic, salawmaleýkim!

Men başymy galdyryp, garşymda ýyljyraklap duran ýigidiň elini gysdym. Dogrymy aýtsam, onuň adynyň kimdigini kes-kelläm ýadyma düşenokdy. Aý, ol hiç-le.

Be, "Hudaý berse guluna, getirip goýar ýoluna" diýenleri bolaýjak ýaly-la. Belki, meniň golýazmama güwänama ýazyp berjekleriň biri, ine, hut şu oglandyr. Öz-ä polady ýumşak bolarly, gülümsiräp dur. Sypdyrmaly däl muny.

– O-ho-how, dost jan, keýpler niçik? Bi soňky döwürde görneňok-la, gardaş. Täze puluň ýüzlügin-ä döndüň – diýip, men onuň ýumşak damaryndan tutup başladym.

Ol, näme üçindir, meniň sowalyma jogap bermedi-de, gaýtam özüme sorag bilen ýüzlendi.

– Aga Hezilowic, bi, näme, özbaşyňza gürläp gelýäñiz, ýa döredijilik işgärlerimiň hemmesem şeýle bolýamy?

Akgaňlarda gürrüň gytmy. Nagt jogabyny berdim.

– Wah, dost jan, men akyllı adamlar bilen gürleşmäni halaýan, onsoňam buwatlar öz-özüň bilen gürleşäýmeseň adama gep aýdar ýaly bolmady...

Ol hezil edinip güldi. Ä-hä, derrewjek daşyna tor aýlamaly.

– Bagışlaň welin, siz edebiýaty gaty söýyän adama meñzeýäňiz. Dogrumy?

– Dogry. Ýazylýan zatlary, garaz, başarsam, sypdyrman okajak bolýan – diýip, ol ýene-de nämedir bir zatlar aýtjak boldy. Men ony kän gürletmedim.

– Ynha, şu sag ýüzümüzde, bagyň içinde kooperatiwçileriň täze açan "Böwenjik" atly garbanyşhanasy bar. Belki, gürrüňimizi şol ýerde dowam etdireris, hä?!

Ol sagadyna seretdi. Elini owkalaşdyryp ýaýdanjyrady. Sähel iki göwünli bolsa men ony ömür sypdyrýanmy. Mümkün, neresse, pul çykarmalt bolaryn öýdýändir.

– Hany, ýör, ýazyjy ýanyňdaka hiç zady gaýgy etme. Bu duşuşygy ýuwmasak bolmaz...

Ahyry yrdym-aý, ýaňkyny. Tirkeşip garbanyşhana bardyk. Walla, lap edip aýtdygym däl, bizi işigiň agzynda garşylan perizadyň ýüzünden nur ýagýar, dilindenem bal. Beýleki döwlet naharhanalarynyň hyzmatkärleri ýaly jabjynşyp duranoklar.

– Hoş geldiňiz, hormatly myhmanlar. Oturyň. Biziň kooperatiwimiz siziň hyzmatyňyzda. Ynha, tanşyň – diýdi-de, ýaňky zenan içi menýuly gyzyl papkany öňümüzde goýdy.

Dogrusyby dogry aýtjak, men menýudan öňürti ol gyzyň öz ýüzüne seretdim. Onuň güzel keşbi, gülüp duran gözleri süňňumi lagşatdy.

– O-o, aperin!

Men gygyranymy özümem duýmandyrym. Ol hernä gaty görüp durmady. Bijaý bälçik gyz eken.

– Bagışlaň, biz olar ýaly tagam taýýarlamyzok.

Üçimiziň gülkimiz birden çykdy. Tüweleme, ýetişiklije eken, sähel salomyň içinde stolumyzyň üstünü dürli naz-nygmatdan doldurdy. Biz ýaňky ýigit bilen birinji badany duşuşygymyz üçin göterdik. Ýöne men bagrym agyrýa bahanasy bilen ýanymdakydan ötünç sorap, elimdäki bulgury öñkülijigine ýerinde goýdum. Elbetde, gürrüň birbada gyzyşybermedi. Ýok, howlukmaly däl, towşany araba bilen tutmaly. Onsoňam ýuwudýanyň şu zährimar bolsa, baý, bilbil ýaly saýrarsyň-a. Hawa, mäsäni atymyna gelende gysmaly.

Ikinji bulguryň ýokary göterilenem şoldy welin, ýeserje gözlerini oýnakladyp, bir oglan ýanymdaka salam berdi. Olar şapba-şupba görüşdiler.

– Tanyş boluň, ýazyjy Aga Heziloviç – diýip, söhbetdeşim maňa tarap elini uzatdy.

Men baş atyp, onuň salamyny aldym. Ol biziň ýanymyzdan giderli däldi. Mürähede ýakyn eken, gapdalymyzda joňkardy.

Görýän welin, şu gün men tarhandökerlik etmeli boljak öýdýän. Häzir bularyň başyny-gözünü aýlap, ikisindenem güwänama alaryn. Hälki zenany ur-tut ýanyma çagyrdym. Buýrup bilen zadymy buýurdym.

Yzly-yzyna göterilen badalar olaryň kellesini mis ýaly gyzdyrdu öýdýän. Bu zatlaryň yzy gaty bulaşaýmaka tabaksaşlarymyň taryna kakyp göreýin.

– Ýogsa-da, ýigitler, nähili, bi ýazyjylarymyzyň ýazýan zatlary göwnüňizden turýarmy?!

Olar bu soraga öñden garaşyp oturan ýaly eken. Biri-birinden öñürtjek bolşup, ikisem birden gürledi.

– Bagışlaň welin...

– Wah, göwnüňden turar ýaly zat bolsa...

Soňky gelen aşa batyrlyk etdi. Sesini gataldybrak gürledi.

– Aga Heziloviç, bagışlaň welin, ýazyjylarymyzyň käbir eserleriniň hiç duzy ýok. Asyl okasyň gelenok. Arada bir daýza awtobusyň üstünde uly ili bilen gygyryp gürrüň edýä. Kerpiç ýaly galyň kitaplaryň käbirini çigitdir nas dolamak üçin alaýmasaň, okar ýaly däl...

Bu gürrüne gapdalymdaky hem goşuldy.

– Şol daýzaň diýýäniniň jany ýok däl how! Mysaly daş ýerden gözläp oturmalyň. Häzir aç-açanlyk döwri, pikirlerň plýuralizmine giň ýol açyldy. Hormatly ýazyjymyz Aga Heziloviçem gaty görüp durasy ýok-la. Ynha, siziň "Jan gerekmi, pyçak?" diýen romanyňzyň birinji kitabynda zawodyň direktory Sähet Sapaýewiç şeýle bir ynsanperwer edilip görkezilipdir welin, oňa hiç ynanasyň gelenok. Zawodyň işgärlerinden biri odunsyz kösenýär. Ýaňky zawodyň direktory Sähet Sapaýewiç öz öýündäki kömüri äkidip, işçiniň gapysyna dökdürýär. Ýok, beýle häsiyetler başlyklara mahsus däl, onda-

da häzirki döwürde. Öz işgäri hakynda beýle alada edýän ýolbaşçyny gündiz eliň çyraly gözläňde-de tapmarsyň. Edebiýat durmuşy dogry görkezmeliidir. Wakalar kileň ýasama, toslanyp tapylana meňzeýär. Eger-de romanyň ikinji kitabyny ýazmakçy bolsaňyz...

O-ho-how, Hydry diýenim hyrs bolup çykaýdy öýdýän. Bi betnyşanlardan gowy zada garaşmaly däl. Agzynyň diýenini gulagy eşitmeýän alkaş-lay bular, bir topar.

Hernä, bi iýlen-içilen zatlaryň bahasyny tölemäňkäm içleriniň garasyny daşyna çykardylar. Duruberiń bakaly, men häzir size şeýle bir oýun görkezerin welin, hi hoşuňza gelsin. Nädersiňiz ýöne, öwrülip ýazyjy göreniňizde titreşip dursaňyz. Ötünç soran bolip bir minutlyjak daş çykdym. Gapyda duran taksofondan 02-ni aýlap, haýsydyr bir iki sany alkaşyň ýazyja azar berýändigini aýtdym. Aý, garaz olaryň üstünden guýup bilen hapamy guýdum.

Ine, haý diýmän hasanaklaşyp gelen milisionerler ala-wagyrdy bolşup oturan tabakdaşlarymyň alymyny-salymyny bermän dykdylar maşynlaryna. İş salysýanyň ýazyjy bolsa gözüñiz entek nämäni görýärkä?!

Näme, güwänamanam Weli bermese Welje berer-dä, romanymy täzeden işlemejegim-ä çynam. Dogry-da walla!

Täçmämmet JÜRDEKOW.

Satırıki hekaýalar